

Junaturma järkytti kesällä 1945

SIITAMA
Esa Keskinen

Lauantai 28.7.1945 oli puolipilvinen päivä.

Tuolloin, lähes päivälleen 70 vuotta sitten Suomessa vietettiin sodatonta kesää.

Lapin sota oli päättynyt huhtikuussa ja rauhanaika orasti. Jatkosodan päättymisestä tulisi syksyllä jo vuosi. Japanissa oli atomipommien vuosi.

Kesä oli ollut tavanomaisen lämmin. Olipa sattunut kohdalle myös täydellisen auringonpimennys.

Sotien jäljiltä kaikesta oli kuitenkin pulaa. Siksi moni suuntasi kaupungeista maaseudulle, koska siellä oltiin ruoka-huollossa hieman omavaraisempia.

Tieverkoston ollessa vajavainen ihmismassat ja tavarat kulkivat raiteita pitkin. Orivedelläkin oli seisake tai pysäkki lähes jokaisessa radanvarren kylässä.

Tuona heinäkuisena lauantaina juna-liikenne kuitenkin seisahtui synkästi. Siitaman ja Pohjolan seisakkeen välillä tapahtui matkustaja- ja tavarajunan törmäys, jossa kuoli kolme henkeä ja kymmenkunta matkustajaa loukkaantui.

Aarre Salonen muistelee turmaa

Lauantai-iltapäivä 28.7. vuonna 1945. Oli parhainta heinänteon aikaa. Hermannista heinään sanotaan, Hermannin päivää kun vietetään 12.7. Lauantait olivat tuolloin työpäiviä kahteen asti, ja Tampereelta lähti niin sanottu viikonloppujuna puoli kolme iltapäivällä. Moni tuli kotiin vietämään vapaata.

Joka lauantai kuljin tällä junalla kotoani Siitaman asemalta Yliskylään Pohjolan seisakkeelle. Pohjolassa oli äitini koti, mummulani.

Sodan jälkeen kaikesta oli vähän pulaa, mutta mummulan maatilalla sai hieman tuhdimpaa ruokaa.

Siitaman asemalla huusin veturin kuljettajalle, että jään Pohjolan seisakkeella, koska aina ei ollut muita jäämässä.

Sen jälkeen nousin ensimmäiseen vaunuun, kuten aina mennessäni mummulaan.

Koska matka oli vain 5 kilometriä, en mennyt vaunuun istumaan, vaan jäin aina vaunujen välik-

Matkustajajuna 461 oli lähtenyt Tampereelta 14.30 Orivettä kohti. Se pysähtyi Siitamassa noin puoli neljän aikaan.

Silloin Oriveden asemalta oli lähtenyt tavarajuna puu- ja lautakuormassa kohti Tampereetta.

Samaan aikaan junanlähettäjä antoi kuitenkin lähtöluvan matkustajajunalle.

Junat kohtasivat noin 15.50, reilun parin kilometrin päässä Siitaman asemalta. Henkilöjunan veturi ja ensimmäinen matkustajavaunu vahingoittuivat pahasti.

Sunnuntain 29.7.1945 Aamulehdessä turma oli etusivun uutinen.

Jutussa kerrottiin yksityiskohtaisesti törmäyksestä, kuolonuhreista ja 15:stä loukkaantuneesta.

Uutisen mukaan matkustajajunan kuljettaja **Kaino Lax**, lämmittäjä **A. Laasonen** ja konduktööri **Yrjö Lukkala** (OS:n jutussa J. Lukkala) menehtyivät välittömästi. He olivat kaikki tamperelaisia.

Tavarajunan miehistö ehti loikata pois kyydistä ja kuljettaja paiskautui ulos ikkunasta. He loukkaantuivat lievästi. Aamulehti luetteli myös kaikki loukkaantuneet nimeltä.

Oriveden Sanomat 2.8. kertoi turmas-

köön. Oikealle puolen, sille tutulle paikalle.

Jostain syystä tällä kertaa olin jo mennyt mummulaan aikaisemmin viikolla ja päättänyt palata kotiin junalla lauantaina, kun se on palaamassa käytyään Orivedellä.

Odottelin puoli neljän aikaan junaa Pohjolan seisakkeella, mutta junaa ei tullut vielä Tampereelta päin. Sitä ei kuulunut, oli vain kesäinen rauha, poutapilviä taivaalla.

Sitten alkoi tapahtua, näin ihmisiä tulevan rataa pitkin kävellen Orivettä kohti.

Joillakin oli matkalaukkuja ja kaikenlaisia kantamuksia. Kun he tulivat likemmäksi näin erään päässä ison kuhmun, joillakin oli vuotanut verta kasvoille.

Kun he olivat kohdallani, joku kysyi: ”Odotatko poika junaa?”

Vastasin kyllä.
”Saat odottaa kauan, se on tuolla kahden kilometrin päässä tavarajunaa päin ajaneena.”

ta koruttomasti muutamalla rivillä. OS:n mukaan loukkaantuneiden lukumäärä oli 11.

Onnettomuuteen liittyy myös 70 vuotta sitten aloitettujen Rönnin painonnostokilpailujen tarina. Turmajunan kyydisä matkasi nimittäin painonnostajia ensimmäiselle Eräjärven harjoitusleirille, josta kisat saivat alkunsa.

Painonnostajat auttoivat turman pelastustöissä ja heidän varusteistaan saatiin esimerkiksi ensisiteitä.

Turman silminnäkijöitä ei ole enää tavoitettavissa kovin montaa, mutta orivesiläiselle **Aarre Saloselle** päivä jäi lähtemättömänä mieleen.

Ohessa on hänen henkilökohtainen muistelunsa tuosta onnettomuuspäivästä.

Hän oli nousemassa turmajunan ensimmäiseen vaunuun, mutta onnekseen Salonen ei kulkenut sinä lauantaina tavallisten rutiiniensa mukaan.

Salonen päätyi odottamaan Pohjolan seisakkeella, jonne juna ei ikinä ehtinyt saapumaan.

Nyt vuosikymmeniä myöhemmin, hän edelleen ihmettelee sattunutta onnenpotkua.

Aarre Salonen muistelee turmaa.

Palasin takaisin mummulaan. Olin siellä ne päivät, kunnes rata aukesi liikenteelle.

Siinä onnettomuusjunassa oli orivesiläisiä, jotka muistavat tämän.

Mukana oli myös tamperelaisia painonnostajia matkalla Eräjärvelle pitämään harjoitusleiriä.

He tekivät heinättöitä taloissa, harjoittelivat ja pitivät lopuksi kilpailut.

Näistä kilpailuista alkoivat Rönnin kuuluisat, maan vanhimmat painonnostokilpailut.

Painonnostajien mukana oli muun muassa Törösen-niminen mies, jonka näin myöhemmin toimitsijatehtävissä Tampereella.

Kun onnettomuusjunan vaunut ja veturit tuotiin aikanaan Siitaman asemalle, kävelin niissä vaunuissa, jotka olivat säilyneet. Lattialla oli lasin siruja ja verta.

Ensimmäisen vaunun etuosa oli särkynyt. Sitä tuttua vaunun välikköä ja tuttua ovenpielipaikkaa, ei ollut enää.

Mielessä kävi ajatus, jos. Ei ollut minun aikani vielä lähteä, kuten konduktöörilla, joka sattui olemaan siinä samassa välikössä onnettomuuden sattuessa.

Samoin menehtyivät veturinkuljettaja ja lämmittäjä. Tavarajunan miehistö ehti hypätä pois ennen törmäystä.

Tämä muisto on seurannut elämäni 70 vuotta. Muisto, joka on herättänyt aina suuria kysymyksiä.

Kun taas en menin toisena lauantaina, olin siinä tutulla paikalla välikössä oikealla puolen. Kylmävävä tunne valtasi mielen lähestyttäessä paikkaa, jossa junat törmäsivät.

Nyt sitä ei tapahtunut. Vain kerran, kun en ollut kyydissä.

Heinäkuun viimeisenä lauantaina 1945 tapahtui Orivedellä kuolonuhreja vaatinut junaonnettomuus, kun matkustaja- ja tavarajuna törmäsivät inhimillisen virheen seurauksena. Silminnäkijä Aarre Salonen muistaa tapauksen kuin eilsen.

